

Выводы. Таким образом, вступление в силу Протокола № 3 к Мадридской конвенции будет способствовать принятию членами Совета Европы соответствующих национальных законов по обеспечению эффективной деятельности ОЕС. Учет данного европейского опыта в украинско-росийском сотрудничестве приведет к уточнению юридического статуса уже существующих еврорегионов и созданию новых объединений еврорегионального сотрудничества, прежде всего с целью эффективной организации финансирования и реализации совместных проектов [5]. Это означает, что, кроме подписания соглашений о создании еврорегионов на уровне органов региональной власти и местного самоуправления, будут созданы ОЕС в виде юридических лиц с соблюдением вышеперечисленных условий протокола.

Литература:

1. Аристотель Политика. // Сочинения: В 4 т. / Аристотель. – М.: Мысль, 1983. – Т. 4. – С. 375-644.
2. Черномаз П.А. Роль еврорегиона «Слобожанщина» в развитии украинско-росийского трансграничного сотрудничества / П.А. Черномаз // Современные проблемы социально-экономического развития России: Материалы Международной науч.-практ. конф. (Белгород, 2 марта 2012 г.). – Белгород: ИПК НИУ «БелГУ», 2012. – С. 142-146. (456 с.)
3. Черномаз П.А. Еврорегион «Слобожанщина» как катализатор украинско-росийского межрегионального приграничного сотрудничества / П.А. Черномаз // Стратегия экономического, политического, социокультурного развития регионов в условиях глобализации: Материалы международной научно-практической конференции. – Березки, 2012. – С. 35-38.
4. Протокол № 3 к Европейской рамочной конвенции о приграничном сотрудничестве территориальных сообществ и властей [Электронный ресурс] // Официальный сайт Службы договоров Совета Европы. Режим доступа: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=206&CM=1&DF=&CL=RUS>.
5. Черномаз П.А. Институциональные перспективы украинско-росийского трансграничного сотрудничества в контексте третьего протокола к Мадридской конвенции / П.А. Черномаз // Украинско-росийське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва: Матеріали науково-практичної конференції 16 квітня 2011 р. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – С. 111-114.

Чернуха О.В.
ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНІСТІ — ПРІОРИТЕТНОЇ СКЛАДОВОЇ
СТУДЕНТСЬКОГО СВІТОГЛЯДУ

Актуальність проблеми толерантності пов'язана з тим, що сьогодні на перший план висуваються цінності та принципи, необхідні для загального виживання і вільного розвитку (етику і стратегію ненасильства, ідею терпимості до чужих і чужим позицій, цінностей, культур, ідею діалогу і взаєморозуміння, пошуку взаємоприйнятних компромісів і т.п.).

«Толерантність — це те, що робить можливим досягнення миру та веде від культури війни до культури миру», — так говориться в Декларації принципів толерантності, прийнятій Генеральною конференцією ЮНЕСКО в 1995 році.

Толерантність — це миролюбність, терпимість до етнічних, релігійних, політичних, конфесійних, міжособистісним розбіжностей, визнання можливості рівноправного існування «іншого».

Толерантність — це людська чеснота: мистецтво жити в світі різних людей та ідей, здатність мати права і свободи, при цьому, не порушуючи прав і свобод інших людей. У той же час, толерантність — це не поступка, поблажливість чи потурання, а активна життєва позиція на основі визнання іншого.

2003 рік був оголошений ЮНЕСКО роком толерантності. Це зрозуміло, тому що події, що відбуваються в світі, часто носять характер міжетнічних, релігійних конфліктів, расової дискримінації.

Проблему толерантності можна віднести до виховної проблеми. Проблема культури спілкування — одна з найгостріших у школі, та й у суспільстві в цілому. Прекрасно розуміючи, що ми всі різні і що треба сприймати іншу людину такою, якою вона є, ми не завжди поволимося коректно і адекватно. Важливо бути терпимим по відношенню один до одного, що дуже непросто. «Педагогіка співробітництва» і «толерантність» — ті поняття, без яких неможливі будь-які перетворення в сучасній школі.

Дійсно, освітня діяльність є головним засобом розвитку толерантності в суспільстві, як зазначається в «Декларації принципів толерантності ЮНЕСКО». Основою, фундаментом толерантності в самому широкому розумінні є індивідуальний рівень, так як ця індивідуальна чеснота містить в собі всі інші аспекти буття толерантності (цивілізаційна, етнічна, соціальна форми).

На мій погляд, формування таких якостей, як визнання людською іншого, прийняття, розуміння полегшило б вирішення проблеми виховання толерантності.

Визнання це здатність бачити в іншому саме іншого, як носія інших цінностей, іншої логіки мислення, інших форм поведінки.

Прийняття — це позитивне ставлення до таких відмінностей. Розуміння — це вміння бачити іншого з внутрі, здатність поглянути на його світ одночасно з двох точок зору: своєї власної і його.

Толерантність являє собою нову основу педагогічного спілкування вчителя і учня, сутність якого зводиться до таких принципів навчання, які

створюють оптимальні умови для формування в учнів культури гідності, самовираження особистості, виключають фактор остраху неправильної відповіді. Толерантність в новому тисячолітті — спосіб виживання людства, мова гармонійних відносин у суспільстві.

На сьогоднішній день виникає необхідність виховання культури толерантності з самих перших днів навчання.

На мій погляд, виховання толерантності неможливо в умовах авторитарного стилю спілкування «вчитель - учень». Тому однією з умов виховання толерантності є освоєння вчителем певних демократичних механізмів в організації навчального процесу та спілкування учнів один з одним і з учителем. Орієнтація педагога на осягнення смислів поведінки і вчинків дітей означає, що у виховній діяльності на перший план виходять завдання розуміння дитини.

Виховання культури толерантності, на наш погляд, повинно здійснюватися за формулою: «батьки + діти + вчитель».

Заходи, в яких беруть участь батьки, служать хорошим прикладом взаємодії двох найважливіших факторів у житті дитини школи і сім'ї, що об'єднали свої зусилля в навчальному процесі, направленому на виховання відкритого, неупередженого ставлення до людського різноманіття.

Шлях до толерантності — це серйозний емоційний, інтелектуальний труд і психічне напруження, бо воно можливе тільки на основі зміни самого себе, своїх стереотипів, своєї свідомості.

Шостка В.И. Социальная идентичность и проблемы предупреждения межнациональных конфликтов

Социальная идентичность является одним из ключевых понятий современной социологии, политологии и психологии. Система социальных идентичностей представляет собой динамичное образование, имеющее свои особенные специфические черты. Она формируется в результате вхождения индивидуума в различные социальные группы или вследствие связи его с какой-либо категорией посредством социального взаимодействия. Она может поддерживаться, изменяться или трансформироваться в процессе социальных изменений. Специфика идентичности обусловлена историей и культурным наследием общества, в котором она формируется. С другой стороны культура создается людьми, обладающими этими специфическими идентичностями [1].

Целью данной работы является попытка анализа процесса формирования системы социальной идентичности у представителей различных этносов Украины и проблем предупреждения межнациональных конфликтов. Формирование национальной идентичности, как одной из специфических социальных идентичностей, у представителей полиэтничного населения Украины связано с системой стереотипов других

идентичностей, чувством принадлежности к собственной группе и оппозицией к другим группам [2].

Проблемы формирования института украинского гражданства, языковые проблемы, усиление региональных тенденций в политике и экономике — все это определяет структурные особенности системы социальных идентичностей, а это в свою очередь отражается на поведении граждан. Кроме того следует отметить, что процесс формирования национальной идентичности и ответственности в полиэтничном государстве, каким является Украина, осложняется рядом общественных, что не позволяет сформировать единую концепцию гражданства; украинцы;

- развитием региональной идентичности, связанным с возрастанием роли регионов и проблемой региональных языков с одной стороны и потребностью формирования единой украинской идентичности с другой;

- возрастанием конфликтности отдельных видов формирования религиозной, этнической основе и отсутствием методов формирования межгрупповой, межэтнической толерантности;

- навязыванием идеи о том, что культурные различия этносов являются главной причиной их разделения, обособления и конфликтов, что является очень опасным в современном мире;

- все шире проявляющемся национализм и национальная неприязнь одних этнических групп к другим и т.п. [3]

Проблема осложняется и тем, что в основе большинства социальных конфликтов лежит идентичность и базовые потребности людей, такие, как потребность в безопасности, в признании, самоуважении, в чувстве собственного достоинства и т.п.

С этой точки зрения социальная, а значит и национальная идентичность определяется как ощущение, переживание принадлежности к той или иной социальной, этнической общности. Она рассматривается как часть Я-личности, принадлежащей к определенному слою населения, к какой-либо социальной категории людей [4].

Система идентичностей представителей этнических меньшинств Украины является сильно взаимосвязанной и характеризуется наличием процесса формирования выраженной региональной идентичности на базе общей религии, истории, традиций и языка.

Региональная и этническая идентичности являются базовыми и для представителей русскоязычного населения. С этой точки зрения русские оценивают русский язык как объединяющий фактор для этнических групп в Украине; другие этносы считают религию основой формирования

региональной идентичности, что помогает им повысить самоуважение и социальный статус. Процесс формирования национальной идентичности протекает по-разному у представителей разных этнических меньшинств. Так национальная идентичность для русских как новая развивающаяся структура приходит в противоречие с украинской идентичностью, а это приводит к